

Voorspellen Milieufonds										
Onderdeel meerjarenprogramma 2024 = extra inzet										-6,4
Beleidsplan-waartijding Beheer										-10
Overnameplan nieuwbouw met energie										-218
Terminatie										-22
Meerjarenplan										-50
Subsidieopdracht 2024-2025										-100
Beoordeling meerjarenprogramma 2025										

Meeropbrengst CA maatregelen en gebiedsovername										
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Cum	
CA ranting in mln. euro (uitgaande van EO tarieven DP23)										
Bepalen wkk-wijziging	0	0	196	200	200	200	200	200	200	600
Afschaffen vrijstelling metalurgische en mineralogische processen	0	0	84	88	93	98	93	93	93	809
Afschaffen verlaagd tarief G7B	0	0	40	46	43	40	38	36	35	331
TOTAAL	0	0	238	234	236	238	226	222	221	1760
Nieuwe ranting in mln. euro										
Bepalen wkk-wijziging	0	0	207	224	249	244	242	241	241	1497
Afschaffen vrijstelling metalurgische en mineralogische processen	0	0	102	140	144	142	140	141	141	1278
Afschaffen verlaagd tarief G7B	0	0	187	179	179	170	179	180	180	1662
Overige bijstellingen	0	0	27	27	39	40	41	42	42	337
TOTAAL	0	0	523	570	611	605	602	604	604	3774
Meeropbrengst t.o.v. CA										
Bepalen wkk-wijziging	0	0	167	176	199	244	242	241	241	987
Afschaffen vrijstelling metalurgische en mineralogische processen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afschaffen verlaagd tarief G7B	0	0	136	137	136	138	141	144	144	891
TOTAAL	0	0	303	313	335	382	383	385	385	1878
Meeropbrengst t.o.v. CA na gefaseerde invoer beperking wkk-wijziging										
Deriving gefaseerde invoer wkk-wijziging	0	0	147	123	93	69	49	28	0	-144
Beleidsplan meeropbrengst	0	0	244	262	294	322	317	310	310	1859

MJP 2024	-10.260
MJP 2025	-9.947
Extra 2024	-643
Extra 2025	-300
Totaal extra	-943

In formule zit +500 mln. ivm klimaatrechtvaardigheid dat BZK zelf dekt
 Waarvan 150 mln. reservering

To:
Cc:

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

From: Persoonsgegevens

Sent: Fri 4/7/2023 7:23:25 PM

Subject: Adviesnotities BWO's elektriciteit en gebouwde omgeving

Received: Fri 4/7/2023 7:23:36 PM

[Bijlage 1 - overzicht varianten energielasting BWO GO - 11 april.docx](#)

[2023 04 07 Nota BWO GO 11-04 2.1.docx](#)

[Nota BWO Elektriciteit 11 april 2.1.docx](#)

[Bijlage 1 - Maatregelenpakket elektriciteitssector 2030 - Annelies Bobeldijk - Warning - 29_03_2023.docx](#)

Ha Sigrid, Marnix,

Op deze goede vrijdag nog een mail met de adviesnota's voor de BWO's elektriciteit en gebouwde omgeving. Beide op dinsdag. De stukken waren er wederom laat, dus geen mogelijkheid om nog om jullie op de geeigende manier te bereiken. Met dank aan de collega's van FZ en DGRB.

Fijne Pasen!

Groeten,

Persoonsgegevens

HEDEN

TER ADVISERING TBV BWO 11/4 16:00-16:45 UUR (VOORBESPREKING 15:45 UUR)

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de minister

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

BWO Elektriciteit

Aanleiding

Dinsdag 11 april (16:00 tot 16:45 uur) is het BWO Elektriciteit met MKE. Hierbij ontvangt u de voorbereiding. Wij hebben bij moment van schrijven nog geen definitieve stukken ontvangen voor dit overleg. Deze voorbereiding is gebaseerd op de een tussentijdse versie van de notitie voor MKE.

Datum

7 april 2023

Notanummer

Bijlagen

geen

Advies

•

Eenheid van Kabinetsbeleid

•

SDE. MKE stelt maatregelen voor (ca. 1,1 mld.) die hij wil dekken uit de meevaller bij de SDE++ of het Klimaatfonds. U (minister) heeft in het begroting bilateraal afgelopen week nogmaals aangegeven dat de SDE-meevaller toekomt aan het generale beeld en niet kan worden ingezet voor nieuw beleid van MKE. Wij zijn nog in afwachting van een tegenvoorstel van EZK n.a.v. dit bilateraal (ontvangen we naar verwachting dinsdagmiddag). De plannen zijn (dit jaar) ook niet te financieren uit het klimaatfonds, want niet eerder ingediend en wat ons betreft nog onvoldoende onderbouwd.

• **De inzet van MKE op de beperking van de inputvrijstelling steunen.**

Wij zijn positief verrast door het feit dat MKE positief staat tegenover het belasten van elektriciteitscentrales via het beperken van de inputvrijstelling elektriciteitsopwekking in de Energiebelasting. Deze maatregel leidt er toe dat moderne efficiënte centrales niet of weinig worden belast, terwijl inefficiënte centrales zwaarder worden belast (= prikkel tot verduurzaming). Tegelijkertijd hebben wij wel twijfels of de huidige vormgeving 4 Mton CO₂-besparing zal opleveren in 2030. Het Trinomics onderzoek zal hier per 1 mei uitsluitend over geven. U kunt vragen of MKE voorstander is van de huidige relatief scherpe vormgeving waarbij praktisch alle elektriciteitscentrales Energiebelasting gaan betalen (= relatief sterke prikkel tot verduurzaming) of een mildere vorm waarbij moderne efficiënte elektriciteitscentrales volledig vrijgesteld zijn (= relatief zwakkere maar nog steeds positieve prikkel tot verduurzaming).

- **Niet akkoord gaan met het alternatief op de inputvrijstelling.** MKE stelt een subsidie voor het gebruik van waterstof in gascentrales, maar ook hier ontbreekt dekking.

Kernpunten

- Aanpassingen ten opzichte van het afgestemde FIN/KE-pakket:
  1. Negatieve emissies: in het eerdere pakket was een optie opgenomen om negatieve emissies te stimuleren via biomassa in de elektriciteitssector in combinatie met CCS (BECCS). Tussen FIN en KE was overigens nog discussie over de kosten hiervan en het reductiepotentieel. Deze optie is nu geschrapt binnen de sector elektriciteit en wordt als generieke stimulans ondergebracht bij de sectoroverstijgende maatregelen. Hiervoor was 2 Mton ingeboekt
  2. CO₂-vrije gascentrales: hiervoor was eerder in de tabel 2 Mton ingeboekt, op advies van KE. Hiervoor is in het nieuwe voorstel 0,3 Mton ingeboekt, omdat een bijmengverplichting toch niet haalbaar zou zijn.
  3. Inputvrijstelling WKK (beprijzing input gascentrales): dat het pakket toch uitkomt op 5 Mton, komt doordat KE 4 Mton wil inboeken voor een nieuwe maatregel. Volgens KE wordt in de huidige uitwerking van FIN het afschaffen van inputvrijstelling op gas voor WKK's ruim geïnterpreteerd en zal in deze vorm ook elektriciteitsproductie via gascentrales eronder vallen. De inputkosten van gascentrales zouden daardoor worden verhoogd wat gas deels uit de markt drukt, het aantal draaiuren verlaagt en daarmee de CO₂-uitstoot.
- Binnen het Klimaatfonds worden middelen beschikbaar gesteld voor de ombouw van CO₂-vrije gascentrales (400 mln.). Daar bovenop wil KE nog ca. 700 mln. voor andere maatregelen, bijv. batterijsystemen verplichten bij nieuwe grootschalige zonneparken, uitbreiding zon op dak, kapitaalversterking netwerkbedrijven en middelen voor EBN. Daarbij wil KE zonneparken en energieopslag van windparken op zee realiseren (3 GW) en de kosten verrekenen met de opbrengsten van het veilen van kavels. Dit is een budgettair besluit met een negatief effect op het EMU-saldo en moet dus meegenomen worden in de voorjaarsbesluitvorming.

Toelichting

- De huidige inputvrijstelling voor gebruik van aardgas elektriciteitsopwekking heeft (logischerwijze) betrekking op alle installaties die elektriciteit produceren. Dit zijn naast elektriciteitscentrales ook WKK-installaties;
- Op dit moment is de volledige gasinput van een installatie vrijgesteld wanneer een installatie een elektrisch rendement hoger van 30% realiseert. Conform coalitieakkoord hebben wij u eerder voorgesteld om deze vrijstelling te beperken door te bepalen dat vanaf 1-1-2025 alleen een bepaalde hoeveelheid aardgas per kWh opgewekte elektriciteit is vrijgesteld. Dit zorgt er voor dat inefficiënte installaties (relatief veel gasinput vergeleken met de elektriciteitsoutput) en installaties die warmte produceren (deel van gasinput wordt gebruikt voor warmteoutput) over een deel van de aardgasinput energiebelasting gaan betalen.
- Trinomics rekent op dit moment een variant door waarbij er een zodanige hoeveelheid aardgas per kWh opgewekte elektriciteit wordt vrijgesteld, zodat de volledige gasinput is vrijgesteld wanneer een installatie een elektrisch rendement van 60% realiseert. In de praktijk halen zelfs de

meest moderne elektriciteitscentrales een dergelijk elektrisch rendement net niet. Deze scherpe vormgeving zorgt er wel voor dat efficiënte inzet van iedere installatie wordt gestimuleerd (= relatief grote verduurzamingsprikkel).

- Het is mogelijk om de inputvrijstelling wat minder te beperken, zodat de volledige gasinput bijvoorbeeld al bij een elektrisch rendement van 55% is vrijgesteld. In dit geval zou de gasinput van de gemiddelde moderne elektriciteitscentrales volledig zijn vrijgesteld. De prikkel om te verduurzamen is hiermee navenant kleiner.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER ADVISERING

Aan de Minister voor Klimaat en Energie

nota

Maatregelenpakket elektriciteitssector 2030

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Strategie
Energiesysteem

Auteur

Parafenroute

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

Kopie aan

Aanleiding

Op dinsdag 11 april vindt het BWO over de elektriciteitssector met SFIN plaats vanuit uw dubbelrol als Klimaat- en Energieminister. Bij deze ontvangt u het voorstel voor het maatregelenpakket voor de elektriciteitssector voor 2030 en een ambitieus streefdoel voor 2035 om dinsdag over te besluiten ten behoeve van de voorjaarsbesluitvorming.

Bijlage(n)

Aanwezig:

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

Advies

- Het advies is om akkoord te gaan met het maatregelenpakket voor 2030 om 5 Mton CO2 reductie binnen de elektriciteitssector te realiseren, meer dan het dubbele dan de opgave uit het IBO. Hierbij het advies om negatieve emissies generiek te stimuleren.
- Optioneel om in de maatwerkafspraken TATA afspraken te maken over een afbouwpad voor restgassen, maar de maatwerkafspraken zijn niet tijdig gereed voor VJN, maar dragen wel bij aan CO2 reductie voor 2030.
- U wordt geadviseerd om zich te commiteren aan het streefdoel van een net zero elektriciteitssysteem in 2035 met oog voor leveringszekerheid en betaalbaarheid. Hiervoor wordt in het aankomende jaar de benodigde instrumentering uitgewerkt.
- Het streven naar klimaatneutraliteit van de elektriciteitssector is mogelijk per 2035. Generiek normeren per 2030 achten wij niet realistisch en gelet op de voorgestelde bijdrage van 5Mton niet proportioneel. Wel is het mogelijk om bij de ombouwsubsidie voor gascentrales voor 2030 al de voorwaarde te verbinden om CO2-vrije moleculen bij te mengen. Dat is een aanscherping

Ontvangen BBR

van het Coalitieakkoord waar de subsidie voor ombouw niet gekoppeld was aan een klimaat- of verduurzamingsdoel.

Kernpunten

Maatregelenpakket 2030

- Richting 2030 zijn er een aantal additionele maatregelen om verdere reductie binnen de elektriciteitssector te realiseren, zie tabel 1.
- Negatieve emissies spelen een belangrijke rol in het bereiken van klimaatneutraliteit en zijn nodig in deze energietransitie. Met betrekking tot negatieve emissies is het advies om deze generiek te stimuleren aangezien dit het meest doelmatig en doeltreffend is. Voor specifiek negatieve emissies in de elektriciteitssector zijn er diverse haken en ogen voor 2030 gezien de combinatie van biograndstoffen, CCS en eigenaren van de kolencentrales. Nader onderzoek is hiervoor nodig in vervolg op de quickscan.
- Met behulp van de afschaffing van de inputvrijstelling (per 2030) zullen gascentrales minder uitstoten (uitstoot verschuift binnen de EU) en geeft daardoor ook een impuls aan opslag en flexibiliteit. Hierbij zou (blauwe) waterstof nog wel de inputvrijstelling moeten ontvangen om zo de overgang van fossiel via blauw naar groene waterstof mogelijk te maken en te stimuleren en zo (CO₂ vrij) regelbaar vermogen te behouden voor de toekomst. Dit levert inkomsten op via de belastingen, maar ook een hogere energieprijz voor gebruikers. Mogelijkheid is om dit bijvoorbeeld te verrekenen met de energiebelasting om de energieprijzen betaalbaar te houden. Zie toelichting voor meer informatie.
- Indien de inputvrijstelling voor waterstof niet mogelijk is zou de inzet van blauwe waterstof in gascentrales richting 2030 gestimuleerd kunnen worden. Dit kan middels normering in 2035, zoals een bijmengverplichting, eventueel in combinatie met een subsidie indien nodig.
  - CO₂-reductie: 1,2 Mton per jaar
  - Kosten subsidie: €550 miljoen per jaar (obv projecties kosten blauw waterstof in 2025, bron: TNO)
- Een optionele maatregel blijft om in de maatwerkafspraken TATA afspraken te maken over een afbouwpad voor restgassen. Deze emissies drukken voor 4 Mton op de elektriciteitssector, maar zonder de mogelijkheid om op vermindering hiervan te kunnen sturen. Het wordt niet verwacht dat de maatwerkafspraken tijdig gereed zijn voor VJN, maar deze kunnen wel dragen wel bij aan CO₂ reductie voor 2030.
- Nadere uitleg van maatregelen staan in de toelichting.
- U kunt akkoord gaan met onderstaande groene pakket.

Basispakket Elektriciteit 2030	Mton inschatting 2030
<p>1. Versnellen uitrol hernieuwbare elektriciteit (IBO-Maatregelen)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aanvullende maatregelen zon op daken bij semipublieke gebouwen, utiliteitsbouw en parkeerterreinen - Invoeren verplichting batterijen voor nieuwe grootschalige zonneparken (beginnen met 1 GW) - Zonneparken en energieopslag binnen windparken op zee (3 GW) - Waterstofproductie op zee 	Ca. 1,4

<p><u>2. Oplossen knelpunten netcapaciteit</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Oplossen knelpunten elektriciteitsnet en verzoek tot onderzoek flexibilisering elektriciteitsnet door ACM - Rijksdeelname in regionale netwerkbedrijven - Intensivering samenwerking medeoverheden 	Randvoorwaarden
<p><u>3. Subsidie CO2-vrij regelbaar vermogen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dit is enkel de ombouw die ertoe leidt dat centrales efficiënter worden en waterstofready zijn. Voor daadwerkelijk substantieel reductie-effect dient daadwerkelijk waterstof te worden ingezet 	0,275
<p><u>4. FBN: De voorbereiding van CO2-opslagcapaciteit voor CCS-projecten versnellen</u></p>	0
<p><u>5. Ophoging minimum CO2-prijs elektriciteitssector en industrie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aankondiging ophoging min. CO2-prijs o.b.v. uitkomsten tariefstudie tezamen met MFIN. 	0
<p><u>6. Afschaffen inputvrijstelling energiebelasting WKK, (Algemeen beprijzingsmaatregelen)</u></p> <p>In de huidige uitwerking van de afschaffing van inputvrijstelling zal ook effect op elektriciteitsproductie middels gascentrales. De inputkosten wordt verhoogd en daardoor zal de positie in de merit-order verslechteren en het aantal draaiuren en daarmee CO2-uitstoot afnemen.</p>	ruim 4 ¹ - 0
<p><u>7. Verplichting tot Demand Side Respons (DSR) in eindgebruikerssectoren;</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - bv Programma piekverlaging energievraag Gebouwde omgeving 	0,5
<p><u>TOTAAL INCLUSIEF OVERLAPCORRECTIE 20%</u></p>	4,94

- *Advies inzake aanvullende normeringsoptie* Streven naar klimaatneutraliteit van de elektriciteitssector in 2035 lijkt op basis van bovenstaande maatregelen mogelijk. Aanvullende generieke opties voor normering in 2030 worden niet als realistisch beschouwd. Immers: committeren aan de normeringsopties die worden uitgewerkt in de Quicksan van Berenschot voor het jaar 2030 (met een reductiedoelstelling van ca 2 megaton) komt naar verwachting feitelijk neer op een verplichting van waterstofgebruik in gascentrales in 2030. Dit omdat BECCS en de Velsen-centrale niet in het pakket kunnen en de overige maatregelen naast een bijmengverplichting (normering bij hernieuwbare opwekkingsinstallaties, verplichting vraagresponse in eindsectoren, verplichting energiebesparing) naar verwachting onvoldoende reductie zullen realiseren.
- Een generieke verplichting via normering van waterstofgebruik in gascentrales in 2030 wordt niet geadviseerd, omdat dan de waterstofinfrastructuur nog onvoldoende beschikbaar zal zijn om alle

¹ Bron: TenneT-analyse verhoging inputkosten gascentrales. Dubbelcheck met PBL over verwachte reductie.

gascentrales normerend te verplichten waterstof te gebruiken, naast vraagtekens over de beschikbaarheid van voldoende waterstof. Er zullen dan gascentrales niet aan die norm kunnen voldoen, waardoor ze afschakelen. Dit heeft grote gevolgen voor de leveringszekerheid en betaalbaarheid van elektriciteit.

- Met de inputvrijstelling WKK uit het voorgestelde pakket wordt waterstofgebruik in de elektriciteitssector gestimuleerd.
- In plaats van generieke normering is wel mogelijk om bij de ombouwsubsidie voor gascentrales voor 2030 al de voorwaarde te verbinden om CO₂-vrije moleculen bij te mengen. Dat is een aanscherping van het Coalitieakkoord waar de subsidie voor ombouw niet gekoppeld was aan een klimaat- of verduurzamingsdoel.

Financiële aspecten maatregelenpakket 2030

- De genoemde maatregelen kunnen deels gefinancierd worden via SDE++ en het Klimaatfonds, maar vraagt op sommige zaken ook aanpassing van de SDE++ of extra middelen, zie tabel 2 voor de dikgedrukte bedragen.
- Voor alle voorstellen in sectoren moet gekeken worden welke druk dit legt op de SDE++ en of er extra middelen nodig zijn, om verdringingseffecten te voorkomen waardoor ook de gewenste Mtonnen niet gerealiseerd kunnen worden.
- Zonder financiële dekking voor de nog niet gedekte kosten (dikgedrukt) kunnen ook de genoemde CO₂-reductie niet gerealiseerd worden.

Tabel 2: Dikgedrukte kosten zijn momenteel niet gedekt.

Maatregel	Kosten t/m 2030	Toelichting
1a. zon op dak	250 mln	
1b. zon en batterijen	595 mln	
1c. zon in WOZ	50 mln	En derving WOZ veilingopbrengst (opbrengst is echter niet ingeboekt)
1d. Waterstofproductie op zee	Nvt	Dekking via KF
2a. oplossen knelpunten elektriciteit	187 mln	
2b. rijksdeelname regionale netwerkbedrijven	1,9 mld	Opgenomen in EZK beleidsbrief
2c. intensivering samenwerking medeoverheden	0	
3. Ombouw gascentrales	400 mln	in MJP24 (restant van indicatief budget CA 585 mln.)
4. EBN (CCS)	60 mln	
5. Ophoging min CO ₂ prijs	0	

6. Inputvrijstelling gascentrales aanpassen	0	
7. Verplichting Demand Side Response	10,5 mln + PM	Bedrag voor piekvermindering gebouwde omgeving
Totaal	1092,5 mln	

Kenmerk
DGKE-DSE / 26799530

Optioneel: extra stimulering (blauwe) waterstof 550 mln per jaar voor 1,2 Mton
reductie per jaar en komt hier dan bovenop

Toelichting

Narratief Elektriciteitssector

- De elektriciteitsketen is de cruciale voorloper voor de vergroening in Nederland.
- Daarom committeer ik me aan het ambitieuze streefdoel om in 2035 naar net zero uitstoot te gaan in de elektriciteitsketen en zo de verduurzaming bij alle sectoren te versterken en te versnellen.
- Mbv beprijzen, normeren en subsidies geef ik vorm aan deze beweging en versnel ik ook richting 2030.
- Door in te zetten op intensievere samenwerking met de buurlanden om deze ambitie te realiseren en flexibiliteit (opslag, vraagresponse, interconnectie en regelbaar vermogen) te stimuleren werken we aan een elektriciteitssysteem dat nodig is voor het Nederland in 2035 en ook daarna.
- En door zorg te dragen voor voldoende regelbaar vermogen dat verder verduurzaamd moet worden. Dit regelbaar vermogen is nodig op momenten van piekvraag en/of beperkt aanbod en voor balans in het elektriciteitssysteem. Mogelijkheden voor beprijzen en normeren worden hiertoe onderzocht (zie toelichting voor svz quickscan normeren), waaronder het CO₂-vrij ready maken van gascentrales (bijv. voor invoer waterstof). Vanaf 2035 zal ook kernenergie hier een rol in kunnen spelen.
- Dit doen we met oog voor leveringszekerheid en betaalbaarheid. Daarom monitor ik elk jaar de prijsontwikkeling en impact op deze aandachtsgebieden.

Komend jaar zullen, als onderdeel van het NPE, in detail de mogelijke opties hiertoe onderzocht worden en komt er een concreet voorstel voor instrumentering om verduurzaming van dit regelbaar vermogen te realiseren, waarbij rekening gehouden wordt met leveringszekerheid, betaalbaarheid en juridische mogelijkheden. Inclusief een impactanalyse op zowel uitvoering als markteffecten.

Achtergrond enkele maatregelen

Inputvrijstelling WKK (Beprijzing input gascentrales)

- Algemeen: In het coalitieakkoord is afgesproken om de inputvrijstelling van de energiebelasting op aardgas af te schaffen. In de huidige uitwerking van Financiën is de inputvrijstelling ruim geïnterpreteerd en zal in deze vorm ook elektriciteitsproductie via gascentrales treffen. De inputkosten van gascentrales wordt verhoogd en daardoor zal de positie in de merit-order verslechteren en het aantal draaiuren en daarmee CO₂-uitstoot afnemen. Mogelijk zou de aanpassing van de inputvrijstelling gaan rond 2030. Dan is er veel zon en wind in de mix en dus voor burgers/bedrijven stroom gemiddeld goedkoper zodat op piekmomenten stroom duurder kan worden. Hierdoor wordt opslag en flex (demand side response) gestimuleerd. Om gebruik (blauwe) waterstof te stimuleren zou de inputvrijstelling wel voor waterstof moeten blijven gelden. Dit past in de transitie naar CO₂ vrij regelbaar vermogen dat ook nodig is in het elektriciteitssysteem van 2050. Kolen wordt dan relatief aantrekkelijker tov gas tot 2030 (kolenverbod). Inputvrijstelling kolen aanpassen kan niet ivm lopende juridische procedures. Maar indien de merit-order in Nederland niet veranderd (en alleen de merit order tov het buitenland) heeft dit laatste geen effect en ontstaat er geen verschuiving van gas naar kolen. Het moet niet zo zijn dat centrales gaan sluiten, omdat ze nodig zijn voor het regelbaar vermogen.
- Vormgeving: de huidige maatregel is vormgegeven via de inputvrijstelling van de WKK, maar ook andere vormen van beprijzende maatregelen kunnen worden vormgegeven.

- CO₂-reductie: Uit een analyse van TenneT blijkt dat het CO₂-reductie potentieel voor het verhogen van inputkosten van gascentrales een reductie potentieel kent van 4,2 Mton. Op Europees niveau zullen CO₂-emissies op de korte termijn toenemen, maar ETS zorgt voor dat tot 2040 de uitstoot gelijk blijft.
- Leveringszekerheid: Verhogen inputkosten hoeft bij juiste maatvoering niet direct tot risico's leveringszekerheid te leiden. Mogelijk heeft deze maatregel wel effecten op de leveringszekerheid van warmte (PM wordt nog nader onderzocht). Aanvullend zal er minder export komen, maar overdag is het aannemelijk dat Nederland netto exporteur blijft.Kosten: TenneT stelt dat het aannemelijk is dat de elektriciteitsprijzen zullen stijgen voor burgers en bedrijven. Anderzijds leidt beprijzing tot additionele inkomsten voor de overheid. Mogelijkheid is om dit terug te geven aan burgers/kleine bedrijven die hoog tarief EB hebben (eerste schijf). Indien er risico is voor de business case van de gascentrales is hier nog aanvullende ondersteuning nodig ivm behoud regelbaar vermogen.

Verbod op elektriciteitsproductie uit hoogovengassen

- Algemeen: Via de Velsen-centrale nabij Tata Steel wordt elektriciteit geproduceerd op basis van restgassen van het productieproces van staal, hoogovengas. Deze elektriciteit is voor eigen consumptie van Tata Steel, maar wordt ook geleverd aan het net. Elektriciteitsproductie op basis van hoogovengas is significant (factor 4,4) vervuilerder dan elektriciteitsproductie op basis van aardgas. Omdat deze emissies afkomstig zijn vanuit Tata Steel heeft de elektriciteitssector geen mogelijkheid om op deze emissies te sturen.
- Mogelijke vormgeving: Een verplicht afbouwpad/maximum budget voor het gebruik van hoogovengas voor elektriciteitsproductie in de Velsen-centrale als onderdeel van maatwerkafspraken met Tata Steel.
- CO₂-reductie: Uit de KEV 2022 blijkt dat er een reductiepotentieel van maximaal 4 Mton is in de elektriciteitssector door elektriciteitsproductie op basis van hoogovengas te normeren.
- Leveringszekerheid: het effect op de nationale leveringszekerheid zal naar verwachting beperkt, omdat er voldoende regelbaar vermogen beschikbaar is in om de resterende vraag. Gezien de terug levering van elektriciteit van de Velsen-centrale naar Tata Steel is daar mogelijk wel een effect.
- Kosten: Op nationaal niveau zal deze maatregel niet tot extra kosten leiden. Aannemelijk is wel dat het voor Tata Steel tot extra kosten zal leiden.

Stimuleren bijmengen blauwe waterstof voor H₂-productie

- Algemeen: Richting 2030 zal een groeiend deel van de Nederlandse gascentrales in staat zijn om een volume percentage waterstof bij te mengen. Hiervoor dienen deze gascentrales wel aangesloten te zijn op de H₂-infrastructuur. Bovendien dient er waterstof beschikbaar te zijn voor de inzet in de elektriciteitssector. Tot 2030 zal dit mogelijk blauwe waterstof zijn, omdat de schaarse groene waterstof in andere sectoren wordt ingezet.
- Vormgeving maatregel: subsidie voor inzet blauwe waterstof met strenge verplichtingen voor inzet. Generieke normering voor bijmenging waterstof voor elektriciteitscentrales, omdat voor 2030 niet alle benodigde randvoorwaarden (aansluiting op infrastructuur) gerealiseerd zijn. Via huidige vormgeving is het mogelijk om te richten op centrales waarvoor de randvoorwaarden wel op orde zijn.
- CO₂-reductie: Afhankelijk van bijmengpercentage, maar wordt voor nu geschat op +-1,2 Mton (onder gelijk blijvende marktomstandigheden).
- Leveringszekerheid: Geen effect op leveringszekerheid verwacht.

- **Kosten:** De producenten van elektriciteit voor een gedeelte op waterstof zullen gecompenseerd worden voor de extra kosten. Deze worden geschat op: 550 miljoen per jaar (op basis van aannames over toekomstige kosten blauwe waterstof, bron: TNO). Kosten zijn afhankelijk van aardgas, ETS-prijs en productiekosten blauwe waterstof. Naar mate blauwe waterstofmarkt volwassen wordt is het mogelijk dat prijzen blauwe waterstof dalen.

Stimuleren Vraagresponse in eindsectoren (Demand-Side-Response)

- **Algemeen:** vraag response is het inspelen van de vraag op het steeds meer fluctuerende productieprofiel door de stijgende aandeel hernieuwbaar, flexibiliteitsmiddelen, zoals regelbare elektriciteitscentrales, minder vaak te worden ingezet als de vraag verplaatst kan worden naar momenten met een overschot aan hernieuwbare productie. Primair wordt de inzet vraagresponse gestimuleerd door de prijsprikkels van de elektriciteitsmarkt.
- **CO₂-reductie:** 0,5 Mton (piekverlaging gebouwde omgeving)
- **Leveringszekerheid:** Meer vraagresponse heeft een positief effect op de leveringszekerheid van het elektriciteitssysteem
- **Kosten:** De kosten voor getroffen partijen zullen omhoog gaan. Op nationaal niveau zullen elektriciteitsprijzen mogelijk afnemen (los van dynamiek van Europese elektriciteitsmarkt).
- **Randvoorwaarden:** huidige marktgeluiden zijn dat er belemmeringen bestaan voor het effectief inzetten van vraagresponse, deze dienen opgelost te worden. TNO stelt dat nettarieven op dit moment nog baseload vraag stimuleert.

Verhoging CO₂-minimumprijs

- **Algemeen:** De maatregel biedt zekerheid aan investeerders in duurzame elektriciteit over de toekomstige CO₂-prijs. Deze garantie heeft een positief effect op de kapitaalkosten van deze investeringen waardoor deze duurzame investeringen beter concurreren met de fossiele alternatieven. Hierdoor worden investeringen in duurzame elektriciteitsproductie gestimuleerd. Gezien de huidige stand van het ETS is het aannemelijk om de minimumprijs te verhogen, opdat de investeringsprikkel gewaarborgd blijft. U kunt aankondigen dat er een verhoging gaat plaatsvinden om uw ambitie te onderstrepen. Het bedrag wordt later vastgesteld n.a.v. de lopende tariefstudie.
- **CO₂-reductie:** investeringen in hernieuwbaar hebben geen direct CO₂-reductie effect, dus PBL zal hier geen Mtonnen aan toekennen.
- **Leveringszekerheid:** bij te strenge maatvoering heeft maatregel mogelijk negatief effect op leveringszekerheid.
- **Kosten:** bij in werking treden van minimumprijs kunnen er extra kosten zijn voor elektriciteitsproducenten.

TER ADVISERING T.B.V. BWO GEBOUWDE OMGEVING 11/04

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

BWO Klimaat Gebouwde omgeving 11/04

Aanleiding

Dinsdag 11 april 2023 van 14:00-14:30 staat het tweede BWO Klimaat voor perceel Gebouwde omgeving met MVRO en MKenE gepland. EZK heeft de agenda opgesteld. Hieronder vindt u een algemeen advies en specifieke advisering per agendapunt in de vorm van een geannoteerde agenda.

Datum

7 april 2023

Notanummer

Bijlagen

geen

Algemeen advies

We adviseren u in ieder geval niet akkoord te gaan met het verzoek van BZK voor 2,1 mld. euro extra middelen. Dit geldt ook voor de 0,6 mld. hiervan die uit de SDE-reserve komt, of de 0,5 mld. die wordt ingezet vanuit de CA-middelen op de aanvullende post.

Totaalpakket uitgaven GO voorstel BZK

Gebouwde omgeving (GO)	(mld.)
Totaal	10,2
Uit perceel GO in Klimaatfonds in MJP'24	4,1
Uit perceel GO in Klimaatfonds in MJP'25	2,5
Restant perceel GO	0
Uit andere percelen in Klimaatfonds MJP'24	0,5
Uit andere percelen in Klimaatfonds MJP'25	1
Gewenste extra middelen bovenop perceel en extra mandaat van 1 mld.	
1. Pakket Klimaatrechtvaardigheid	1
2. Ophoging ISDE vanuit SDE-reserve	0,6
3. Inzet CA-middelen Energieprestatie gebouwen met industrie functie voor U-bouw maatregelen	0,5

U kunt het volgende opmerken:

- BZK krijgt in deze ronde als enige sector alle middelen uit het perceel gebouwde omgeving in het Klimaatfonds toebedeeld. Daarbovenop ontvangt zij nog 1,5 mld. uit andere percelen. Dat telt op tot ruim 8 mld., wat een omvangrijk bedrag is.
- Daarbovenop wenst BZK nog eens ruim 2 mld. aan extra middelen, waarvan 1 mld. voor een pakket t.b.v. klimaatrechtvaardigheid, 0,6 mld. voor ophoging van de ISDE en 0,5 mld. aan inzet van CA-middelen.
  - Voor het pakket klimaatrechtvaardigheid geldt dat de inhoud van het pakket eerst beter uitgewerkt moet worden voordat besluitvorming kan

plaatsvinden. We hebben twijfels of de voorgestelde maatregelen in dit pakket het meest effectief zijn om klimaatrechtvaardigheid voor lagere inkomens te borgen (Warmtefonds verbreden doelgroep 0% rente en 1,5% rentekorting voor VvE's / Collectieve aanpak kwetsbare wijken versterken / Zonnepanelen op huurwoningen).

- Voor het pakket klimaatrechtvaardigheid geldt ook dat dekking gevonden moet worden. FIN ziet hiervoor twee opties: binnen het perceel gebouwde omgeving (vraagt dus om herprioritering) of 2) uit de Coalitieakkoord-middelen t.b.v. energieprestatie gebouwen met industriefunctie.
- Het is wat FIN betreft dus niet akkoord om de gehele 500 mln. aan CA-middelen voor Energieprestatie gebouwen met een industriefunctie breder voor U-bouw in te zetten.
- De huidige (subsidie)regelingen voor verduurzaming binnen de gebouwde omgeving zijn nu veelal generiek gericht, dit kan i.h.k.v. klimaatgerechtigheid ook meer gericht worden op de meest kwetsbare groepen (bv. door inkomensgrens in ISDE).
- Dekking uit de SDE is voor FIN niet akkoord. De ruimte in de SDE reserve is onderdeel van de gesprekken over de voorjaarsbesluitvorming. Wij verwachten dinsdag een tegenvoorstel van EZK n.a.v. het bilateraal van afgelopen week. In dat bilateraal heeft u (Minister) opnieuw herhaalt dat meevallers voor het generale beeld zijn.
- In het voorstel van BZK wordt de normering i.v.t. de voorstellen in het IBO op onderdelen versoepeld. Daar kunnen wij (m.u.v. de energiebesparingsplicht) mee akkoord gaan, maar het invoeren van deze normering moet dan ook zonder toekenning van de gevraagde extra middelen.
- SMB heeft de wens om te investeren in de verduurzaming van de gebouwde omgeving in Groningen. U (Minister) heeft in een eerder BWO hierover met o.a. MVRO aangegeven dat dit kan door te herprioriteren binnen bestaande verduurzamingsplannen. U kunt vragen in hoeverre hier nu rekening mee wordt gehouden.

Geannoteerde agenda

A. Maatregelen in de sector gebouwde omgeving

Bespreekpunt EZK: Akkoord gaan met de maatregelen in tabel 1 in de bijlage.

Hier lijkt ambtelijke overeenstemming over te zijn.

Advies:

- Akkoord met de voorgestelde normeringsopties, ook de minder strenge varianten dan in het IBO.
- Niet instemmen met inzet van 500 mln. uit het Coalitieakkoord. BZK stelt dat de normering voor de U-bouw enkel mogelijk is als 500 mln. in het CA t.b.v. energieprestatie gebouwen met een industriefunctie breder wordt gezet voor U-bouw. Eerder is inderdaad afgesproken om de CA-middelen voor energieprestatie gebouwen met industriefunctie (500 mln.) breder in te zetten. Echter, wat FIN betreft, dienen deze middelen in eerste instantie als dekking voor een potentieel pakket Klimaatrechtvaardigheid. Naar verwachting vindt EZK dat dit i.i.g. deels als dekking kan worden ingezet.
- U kunt opmerken dat het inboeken van 1 Mton voor Groen gas alleen akkoord is als PBL dit steunt. Voor maatregel Groen gas wordt nu 1 Mton

ingeboekt, terwijl PBL eerder aangaf door de beperkte beschikbaarheid van groen gas geen enkele Mton toe te rekenen aan deze maatregel.

Advies per maatregel in de tabel:

- **Introductie norm koopwoning bij transactiemoment:** Akkoord, voorgesteld wordt om de norm 4 jaar later dan IBO in te voeren om koop en huur gelijk te trekken. Er wordt politieke discussie verwacht.
- **Aanscherping normering huurwoningen:** Akkoord, voorgesteld wordt om 1 jaar later dan IBO EFG-labels uit te faseren. Label D wordt niet meegenomen in de uitfasering. Ook wordt voorgesteld om alle huurwoningen naar de standaard te isoleren per 2035. Een maximale versnelling bij huurwoningen is belangrijk, omdat de meest kwetsbare huishoudens vaak in een huurwoning wonen.
- **Uitfasering slechtste energielabels Utiliteitsbouw:** Akkoord op de normering maar niet akkoord met dekking van de extra U-bouw maatregelen uit CA-middelen (programmatische aanpak, handhaving slechte labels, revolverend fonds). Voor de maatregelen kan ruimte gezocht worden binnen de 2,7 mld. die nu uit het fonds voor maatschappelijk vastgoed beschikbaar wordt gesteld. Discussie wordt verwacht vanuit OCW/VWS die de opgave en de middelen niet in verhouding vinden staan. De norm is conform IBO en 3 jaar sneller dan EPBD.
- **Energieprestatie-eisen voor de industrie functie:** Akkoord, conform IBO.
- **Introductie ZEB-norm alle woningen 2050:** Akkoord, conform IBO.
- **Verbeteren informatievoorziening financieringsopties verduurzaming:** Akkoord, conform IBO.
- **Toepassing Groen gas:** Akkoord, mits PBL dit steunt.
- **Klimaatfondsmiddelen:** Niet akkoord, zie algemeen advies.

B. Energiebelasting

Bespreekpunt EZK: welke variant voor de energiebelasting heeft de voorkeur?

Advies:

- U kunt uitspreken dat variant 2 (belastingvermindering verhogen ipv verlagen tarief nieuwe eerste schuif) de voorkeur heeft. Deze variant is minder complex in de uitvoering, bereikt veel meer huishoudens achter een blokaansluiting en laat de verduurzamingsprikkel zoveel mogelijk in stand.
- Eens met BZK dat binnen variant 1 het inderdaad de voorkeur heeft om de schijflengte van de kleine eerste schijf gas te beperken tot 800 m³, zodat zowel een verduurzamingseffect blijft bestaan als de energierekening voor een zeker basisverbruik wordt beperkt.
- NB 1. Het is vooral belangrijk dat een richting wordt gekozen (aan welke knop draaien), zodat daarna gericht 1 variant verder kan worden uitgewerkt met bijv. ook meerdere budgettaire maatvoeropties.
- NB 2. het gesprek gaat vandaag alleen over aanpassing in de eerste twee verbruiksschijven en de belastingvermindering. De aanpassing in de hogere verbruiksschijven komt terug in het BWO industrie.

Toelichting:

- Er zijn twee varianten voor de tariefmutaties in de energiebelasting uitgewerkt. Doel van beide varianten is om de besparingsprikkel van de IBO-variant zoveel mogelijk te behouden en tegelijkertijd de lastenstijging voor huishoudens tot een basisverbruik te beperken:

- *Variant 1*: tarief nieuwe 1^e schijf gas verlagen, tarief nieuwe 2^e schijf gas verhogen en belastingvermindering verlagen.
- *Variant 2*: tariefmutatie gas gefaseerd invoeren t.o.v. IBO en belastingvermindering verhogen
- Variant 2 kent een aantal belangrijke voordelen ten opzichte van variant 1:
  - Het verhogen van de belastingvermindering is veel eenvoudiger in de uitvoering; een verlaagd tarief in de 1^e schijf gas geeft extra complexiteit in de uitvoering vanwege de blokaansluitingen.
  - Er meer zekerheid dat het belastingvoordeel daadwerkelijk bij de huishoudens met een blokaansluiting terecht komt:
    - Bij een blokaansluiting kan alleen de contractant een teruggaveverzoek cq. blokverwarmingstarief aanvragen. Het is hierdoor niet zeker dat de onderliggende huishoudens ook daadwerkelijk het financieel voordeel krijgen.
    - Bij de belastingvermindering gaat het om circa 10.000 tot 20.000 huishoudens, die vallen onder een blokaansluiting elektriciteit.
    - Bij het verlaagd tarief 1^e schijf gas gaat het om circa 670.000 huishoudens die vallen onder een blokaansluiting gas. Deze groep is veel groter dan bij de belastingvermindering.
  - De verhoging van de belastingvermindering verandert de verduurzamingsprikkel (aan de marge) niet, omdat huishoudens altijd een vast bedrag krijgen. Dit is wel het geval bij een verlaging van het tarief 1^e schijf gas; dit financieel voordeel vervalt wanneer een huishouden van het gas af gaat (= lagere verduurzamingsprikkel)
- Hier staat tegenover dat variant 1 als voordeel heeft dat het voordeel alleen toekomt bij huishoudens die aardgas gebruiken. Het voordeel van de belastingvermindering komt daarentegen ook terecht bij huishoudens die al van het gas af zijn (maar hierdoor blijft wel de verduurzamingsprikkel in stand, zie punt hierboven).

C. Aanscherping energiebespaarplicht

Bespreekpunt EZK: Akkoord gaan met de voorgestelde maatregel energiebesparingsplicht, onder het voorbehoud dat deze nog niet politiek is afgestemd met MEZK en MLNV (tabel 2 in bijlage).

Advies: Niet instemmen.

- U kunt aangeven dat FIN voorstander is van ophoging van de terugverdientijd naar 10 jaar en u kunt voorstellen om dit onderwerp in het gehele klimaatpakket te bezien vanwege het sectoroverstijgende karakter.
- De energiebespaarplicht betekent dat alle energiebesparende investeringen met een bepaalde terugverdientijd genomen moeten worden. Het IBO Klimaat adviseert een terugverdientijd van 10 jaar aan te houden. Experts hebben eerder aangegeven dat verlenging naar 7 jaar veel minder effectief is.
- Er wordt discussie verwacht. EZK en BZK willen beide de terugverdientijd ophogen van 5 naar 7 jaar i.p.v. naar 10 jaar.

D. Normering zon-op-dak

Bespreekpunt EZK: Akkoord gaan met de maatregel normering zon op dak, waarbij de exacte maatvoering na de voorjaarsbesluitvorming wordt uitgewerkt (tabel 3 in bijlage).

Advies: Instemmen. Er wordt geen discussie verwacht.

E. Bio-based bouwen

Bespreekpunt EZK: Akkoord gaan met de teksten bij de maatregel Bio-based bouwen (tabel 3 in bijlage).

Advies: Instemmen met voorstel van EZK.

- U kunt aangeven dat er binnen het met EZK afgestemde mandaat op dit moment geen ruimte is om hiervoor middelen uit het perceel vroege fase opschaling toe te kennen. Dit voorstel kan worden betrokken bij de volgende besluitvormingsronde in 2024, waarbij het noodzakelijk is dat de normering nader wordt uitgewerkt en de potentiële co2 reductie door PBL wordt gevalideerd. U kunt steun verwachten van EZK op de noodzaak van verdere uitwerking, al zal EZK wellicht wel al eerder dan 2024 willen bewegen.
- Er wordt discussie verwacht vanuit BZK gesteund door LNV die minimaal een bedrag van 75 mln. toegekend willen krijgen.
- De verwachte co2-reductie effecten tellen niet mee voor de sector gebouwde omgeving. Wel voor o.a. de landbouw, daarom lijkt financiering vanuit het Transitiefonds van LNV ook passend.

F. Ongedekte voorstellen sector GO

Bespreekpunt EZK: Bespreken van de wenselijkheid en mogelijke dekking van de voorstellen in tabel 4 in de bijlage.

Advies: Niet instemmen. Zie algemeen advies bovenaan deze notitie.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlage: Tabellen bij de agenda

Tabel bij bespreekpunt A

Tabel 1. Maatregelen in de sector gebouwde omgeving	Mton in GO	Budget (mln)
Introductie norm koopwoning bij transactiemoment Binnen twee jaar isoleren tot de standaard. Ingangsdatum 1-1-2029.	0,2	
Aanscherping normering huurwoningen Uitfasering label EFG per 1-1-2029, en voorstel EZK/FIN dat alle huurwoningen geïsoleerd tot de standaard per 1-1-2035.	0,1	
Uitfaseren slechtste energielabels Utiliteitsbouw <ul style="list-style-type: none"> Uitfasering van de 15% gebouwen met de slechtste energieprestatie (2027) en volgende 10% (2030) implementeren per gebruiksfunctie (zoals onderwijsgebouwen, zorgfunctie met bed) versneld invoeren. Betekent gemiddeld uitfaseren label EFG per 2027 en label D per 2030. In lijn met EPBD IV voorstel, uitvoering zo dicht mogelijk bij definitieve EPBD IV blijven, op jaartallen na. Het mogelijk maken van een vervolg op de huidige portefeuilleaanpak voor grote gebouweigenaren, waarbij zij vanaf 2027 de mogelijkheid krijgen om via een gefaseerde aanpak de overtreding van wetgeving (Energiebesparingsplicht en nieuwe normering) ongedaan te maken. Hiertegenover staat een hogere energieprestatie of CO2-reductie op portefeuilleniveau. De gefaseerde aanpak moet worden beschreven in een portefeuilleroutekaart of Integraal Huisvestingsplan (voor PO/VO), waar op nationaal, regionaal of lokaal niveau politiek draagvlak voor is. Op het uitvoeren van de gefaseerde aanpak vindt ook toezicht plaats. Het ontwikkelen van een programmatische aanpak voor de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed (excl rijksvastgoed) door BZK, in nauwe samenwerking met OCW en VWS. Het financieel ondersteunen door BZK van eigenaren van maatschappelijk vastgoed (excl rijksvastgoed) bij het verkrijgen van een energielabel na ingreep of voor de vaststelling van de gewenste minimale energieprestatie. Het verder uitwerken van een voorstel door BZK om een revolverend fonds voor maatschappelijk vastgoed op te richten, waarbij de inzet van publieke middelen de hefboom is voor het betrekken van private middelen van bijvoorbeeld pensioenfondsen. 	0,7	
Energieprestatie-eisen voor de industrie functie Introductie per 1-1-2027. Daarmee gaat ook bovenstaande norm (uitfasering 15%+10%) gelden.	0,5	
Introductie ZEB-norm alle woningen 2050	0	
Verbeteren informatievoorziening financieringsopties verduurzaming Inclusief verplicht onderdeel hypotheekgesprek	Randvoorwaarde	
Toepassing groen gas Veronderstelling dat CA-afspraken volledig wordt gehaald met het ingezette beleid: 2,9 Mton meer dan KEV. In de gasmix vloeit 35% naar de gebouwde omgeving.	1,0	
Klimaatfondsmiddelen Meerjarenprogramma 2024 <ul style="list-style-type: none"> Nationale subsidieregeling warmtenetten Geothermie, lage temperatuur Nationaal Isolatie Programma Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed Subsidie 		400 100 932 2162

<ul style="list-style-type: none"> • Duurzaam Rijksoverheidsvastgoed • Ondersteuning maatschappelijk vastgoed • Stimulering van hybride warmtepompen bestaande bouw 		365 128 462
Reservering meerjarenprogramma 2025		
<ul style="list-style-type: none"> • Nationale subsidieregeling warmtenetten • Nationaal Isolatie Programma • Stimulering van hybride warmtepompen bestaande bouw • Maatschappelijk vastgoed revolverend fonds 		1000 2045 424 53
Benutting CA-reeks voor energieprestatie Industriegebouwen (€500 mln)		
<ul style="list-style-type: none"> • Aanvulling maatschappelijk vastgoed revolverend fonds* • Programmatische aanpak maatschappelijk vastgoed • Handhaving slechte labels • Ontzorgingsprogramma MKB/bedrijfsterreinen 		250* 50 75 125

* BZK onderzoekt of een deel hiervan ingezet kan worden voor een klimaatrechtvaardigheidspakket of verduurzamingsaanpak Groningen.

Tabel bij besprekpunt B en C

Tabel 2. Sectoroverstijgende maatregelen	Mton in GO	Budget (mln)
Effect Energiebelastingmaatregelen Zie bijlage 1 voor twee uitgewerkte varianten.	PM	
Effect aanscherping energiebesparingsplicht Ophogen terugverdiertijd naar 7 jaar per 1-1-2027, tenzij bij de uitwerking blijkt dat dit nauwelijks additioneel emissiereductie-effect heeft, gelet op effect dat hogere energieprijzen al hebben op de hoeveelheid maatregelen die onder huidige terugverdiertijd vallen en gelet op het effect van ander beleid. Bij de uitwerking is oog zijn voor de uitvoerbaarheid van de maatregelen voor bedrijven en organisaties en wordt de relatie tussen de gebouwgebonden maatregelen en de normering voor de utiliteitsbouw scherp in de gaten gehouden.	0,35	

Tabel bij besprekpunt D en E

Tabel 3. Maatregelen met effect buiten de sector gebouwde omgeving	Mton	Budget (mln)
Normering zon op dak Aanvullende normering zon-pv op utiliteitsbouw, woningbouw en parkeerterreinen (IBO-maatregel 6.4). Exacte maatvoering nader te bepalen, gelet op kosteneffectiviteit in de SDE++ en keuze over hoogte subsidietarieven.	1,0 (sector elektriciteit)	
Biobased bouwen Het voorstel is om in de stukken naar de TK op te nemen: Het kabinet ziet mogelijkheden om met biobased bouwen een extra reductie van zeker 0,3 Mton te bereiken. Door normering van bouwmaterialen en stimulering van ketenontwikkeling kan dit groeien als bedrijfsmodel voor boeren en bouwers, waarbij ook CO2 wordt vastgelegd in de gewassen. Dit zal voor Prinsjesdag worden uitgewerkt. Voorstel EZK (DGKE)/FIN: Nu geen besluit nemen over toekenning of reservering subsidiemiddelen. Voorstel BZK: Besluiten om minimaal €75 mln toe te kennen voor ketenontwikkeling.	0,6 (sector industrie)	50

Tabel bij bespreekpunt F

Tabel 4. Nog niet gedekte voorstellen van sector gebouwde omgeving	Mton	Budget (mln)
ISDE-aanvulling De mogelijkheid om de ISDE met €100 mln per jaar (2025-2030) te voeden vanuit bv. de SDE++(-reserve) indien er meer aanvragen worden verwacht dan budget beschikbaar is. Bij een hoger verwacht tekort de subsidiecriteria en doelgroepen herzien (evaluatie al gepland in 2025). Dit moet i.i.g. ruimte bieden voor verdere groei van het aantal all electric warmtepompen.	0,7	Max 600
Klimaatrechtvaardigheidspakket Gebouwde omgeving <ul style="list-style-type: none"> • Warmtefonds: inkomensgrens 0% rente naar €60.000 en 1,5% rentekorting voor VvE's. Evaluatie in 2026. • Collectieve aanpak kwetsbare wijken versterken; wegnemen knelpunten en verhogen tempo. • Zonnepanelen op huurwoningen: regeling en prestatieafspraken.		300 500 200

Overzicht varianten energiebelasting

Kern: alternatieve varianten energiebelasting

- In het IBO Klimaat is voorgesteld om de energiebelasting op aardgas te verhogen en de energiebelasting op elektriciteit iets te verlagen. Doel van deze tariefaanpassingen is om de verduurzamingsprikkel in o.a. de gebouwde omgeving te vergroten door de lasten meer in lijn te brengen met de CO₂-intensiteit van de energiedrager.
- Tijdens het vorige BWO is afgesproken om alternatieve varianten uit te werken, waarbij de verduurzamingsprikkel zoveel mogelijk blijft behouden en de lastenstijging voor huishoudens wordt beperkt.
- Er zijn twee alternatieve varianten uitgewerkt:
  - **Variante 1:** lengte nieuwe 1^e schijf gas beperken tot 800 m³ (i.p.v. 1200 m³), tarief nieuwe 1^e schijf gas met 10 cent/m³ verlagen en tarief nieuwe 2^e schijf verhogen met 15 cent/m³.
  - **Variante 2:** tariefverhoging aardgas *gefaseerd* invoeren 2025-2028 (vanaf 2028 maatvoering conform IBO), in combinatie met verhogen belastingvermindering.
- Het belangrijkste verschil tussen de twee varianten is hoe lastenverlichting aan huishoudens wordt gegeven. In de 2^e variant wordt belastingvermindering verhoogd, terwijl in de 1^e variant het tarief in de 1^e nieuwe schijf gas wordt verlaagd. In beide varianten kan dit zo worden vormgegeven dat een huishouden met een gemiddeld verbruik geen lastenverzwaring krijgt. Het belangrijkste verschil zit in de verduurzamingsprikkel en de uitvoerbaarheid. Op beide aspecten scoort de belastingvermindering (variant 2) beter. Zie ook onderstaande tabel.
- **NB.** dit is een eerste uitwerking van de verschillende varianten. Zo is de budgettaire opbrengst van variant 1 anders dan bij variant 2. Daarnaast is in variant 2 ook de aanpassing in de hogere verbruiksschijven meegenomen en in variant 1 niet.

	Verlaging tarief nieuwe 1^e schijf gas (tot 800 m³)	Verhoging belastingvermindering
<i>Reikwijdte</i>	Alle huishoudens en huishoudens (voor blokaansluiting zie hieronder)	We onderzoeken de mogelijkheid om de belastingvermindering te beperken tot aansluitingen met een woonfunctie (waarschijnlijk per 2025/2026 mogelijk). Het voordeel komt dan alleen bij huishoudens terecht. (voor blokaansluiting zie hieronder)
<i>Impact blokaansluitingen</i>	Geen zekerheid dat ondersteuning terechtkomt bij verbruikers met blokaansluiting gas of elektriciteit (670.000) .	Geen zekerheid dat ondersteuning terechtkomt bij verbruikers met blokaansluiting elektriciteit (naar schatting 10.000-20.000).
<i>Effect op besparingsprikkel</i>	Verduurzamingsprikkel wordt kleiner. Het financieel voordeel komt alleen terecht bij huishoudens die aardgas gebruiken. Dit voordeel verliezen huishoudens wanneer ze van het gas af gaan. (waardoor verduurzamen financieel onaantrekkelijker wordt)	Besparingsprikkel aan de marge verandert niet. Ieder huishouden krijgt immers hetzelfde bedrag, ongeacht het verbruik (mogelijk wel lagere prikkel door ontbreken signaalwaarde hoge rekening).
<i>Voordeel bij huishoudens</i>	Afhankelijk van verbruik. Lager tarief gas slaat uitsluitend neer bij huishoudens die gas verbruiken.	Alle huishoudens in gelijke mate, ook huishoudens die niet of nauwelijks energie verbruiken.

	Naarmate het verbruik hoger is, is het voordeel groter, met een maximum van de schijflengte.	Lagere inkomens hebben relatief meer baat bij verhoging omdat het een vast bedrag is.
<i>Uitvoerbaarheid</i>	Complexe invoering en zeer complexe uitvoering voor BD en mogelijk energieleveranciers.	Gemakkelijke invoering en uitvoering voor BD en energieleveranciers.

Vormgeving en budgettaire effecten per variant

Variant 1

- Introductie nieuwe eerste schijf gas tot 800 m3 (i.p.v. 1200 m3 cf. amendement Grinwis). Vanuit verduurzamingsperspectief is een kortere eerste schijf gas namelijk verstandiger.
- In 2025 tariefschuif: 10 cent verlaging in eerste schijf en 15 cent verhoging in tweede schijf In 2030 zijn de tarieven weer als in het basispad (d.w.z. 1^e en 2^e schijf worden weer samengevoegd).
- NB. De belastingvermindering is in deze variant niet aangepast maar kan desgewenst worden verlaagd om zo het negatieve budgettaire effect te verlagen c.q. uit te komen op een budgetneutraal/positief effect.

Budgettaire effecten variant 1 – in prijzen 2025 (in mln. euro)						
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Gas-verlaging	-635	-634	-641	-667	-708	-11
Gas-verhoging	504	503	509	530	562	6
Belastingvermindering	0	0	0	0	0	0
Totaal	-131	-131	-132	-137	-147	-5

- *Toelichting budgettaire effecten:*
  - Naar verwachting valt circa 56% van het verbruik van de oude eerste schijf in de nieuwe eerste schijf. Derhalve is het budgettaire effect van een cent verhoging in 2025 kleiner dan van een cent verlaging. De maatvoering is hierop aangepast om tot een beperkt lasteneffect te komen.
  - In 2030 resteert een klein budgettair effect als gevolg van doorwerking van de gedragseffecten van de mutaties in eerdere jaren.

Variant 2

- Tarieven aardgas omhoog conform IBO-voorstel, maar met ingroei-pad tussen 2025 en 2028
- Tarieven elektriciteit omlaag, maar in beperktere mate dan in het IBO. Streven is om de tarieven in schijf 1 t/m 4 zoveel mogelijk gelijk worden en voor schijf 5 maatvoering IBO wordt aangehouden.
- Belastingvermindering omhoog, zodat de energiebelasting voor een huishouden dat 1000 m3 gas en 2000 kwh elektriciteit gebruikt gelijk blijft aan het basispad

Budgettaire effecten huishoudens variant 2 - in prijzen 2025 (in mln. euro)						
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Gas schijf 1 + 2	390	731	1.036	1.324	1.261	1.206
Elektriciteit schijf 1 en 2		82	110	209	292	211
Belastingvermindering	293	519	775	988	938	1.008
TOTAAL	97	130	151	127	31	-13

Budgettaire effecten variant 2 - in prijzen 2025 (in mln. euro)						
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Gas schijf 1 + 2	390	731	1.036	1.324	1.261	1.206
Gas schijf 3		163	-185	239	307	282
Gas schijf 4		241	-280	378	510	467
Gas schijf 5		8	- 18	35	50	86
Subtotaal Gas	390	1.143	1.518	1.977	2.127	2.041
Elektriciteit schijf 1 + 2		82	- 110	- 209	292	211
Elektriciteit schijf 3			- 20	42	77	61
Elektriciteit schijf 4			- 7	13	39	36
Elektriciteit schijf 5		7	- 9	9	10	11
Subtotaal elektriciteit		75	- 129	255	398	298
Belastingvermindering	293	519	775	988	938	1.008
Totaal	97	549	615	734	791	736

- *Toelichting budgettaire effecten:*
  - In de berekening is nog geen rekening gehouden met de interactie-effecten van de structuuraanpassingen in de energiebelasting, die conform CA-afspraken per 2025 ingaan. Ook is nog geen rekening gehouden met de introductie van een mogelijk verlaagd tarief op waterstof.